

Mirjana Kolarski

Od strukture ka emanaciji haosa: bez po muke – ide nam od ruke

Preduslov za atribuiranje bilo kog književnog dela dobrim, uspelim, vrhunskim jeste čvrsta organizacija jezičkog izraza i unutrašnje strukture. Svaka dobra / uspela / vrhunska pesma odoleva stukturalističkom metodu razlaganja sveta pesme na slojeve i kao takva pokazuje se istinskom umetničkom tvorevinom u kojoj sloj predmetne stvarnosti, sloj subjektivnog viđenja, te sloj misaone suštine funkcionišu i proučavaju se kao elementi zavisni od celine i konačnog smisla dela koji ostvaruju. Savremeni stvaralački genij neretko odlazi i korak dalje. Ne smatrajući sebe dostojnim nosiocem dotične etikecije, autor ovog teksta će pokušati da na primeru jednog savremenog pesničkog dela ukaže na pomenuti iskorak napred i objasni ga. Na trnovitom putu popločanom najboljim namerama kroz nastavak teksta pratiće nas ingeniozni stihovi baronese domaće folk scene. Turbulentna melodija i umerena agresija u rimi, tonu, te metrici otkriće, kroz strukturalnu postavku, unutrašnji sklop antistrukture, preteće i razorno dejstvo iste, u najboljoj nameri da se uperenim prstom naviše ukaže na neophodnost pažljivog tumačenja teksta koji opominje i upozorava. Tipična strukturalna postavka i manirizam „do u sitna crevca“ primenjenim će biti na aktuelnom hitu *Galama* Radojke Rade Adžić, alijas Dare Bubamare.

Književnost je, davno je tačno primetio ruski kritičar Bjelinski, mišljenje u slikama. Već na samom početku pesme u našoj svesti rečima su predočene vizuelne i akustičke slike. Nagla i česta smena tih slika potkrepljuje misao o previranju emocija, koje svojim intenzitetom i rapidnim smenjivanjem lirsku junakinju dovode do očajničkog vapaja. Vizuelna slika disk-džokeja preliva se u akustičku sliku nakon što mu se lirski junakinja uputi imperativo obrati:

Daj, zavrti gramofon k'o manijak!

a potom sinestetična slika opšte tame koja odzvanja glasom junakinje i glasna muzika na manijakalnost primoranog disk-džokeja:

...muzika... di-džej... mrak...

Utvdili smo da je književnost mišljenje u slikama. Svaka pesnička slika je priča za sebe. Francuski teoretičar, Gaston Bašlar, odredio je pesničku sliku sintagmom „svet u malom“. Dakle, metodom sublimacije dolazimo do neizbežnog zaključka: književnost, to je promišljanje vaskolike stvarnosti, života, bitka. Da je u istinitost ovog iskaza bespredmetno sumnjati, potvrđuje nastavak folk hita Radojke Rade Adžić, koji je zbog svoje frekventnosti u glasilima javnog informisanja postao i povodom ovog teoretskog razmatranja. Dakle, slikama je stvorena celovita opšta slika psihodelične noći i dat doživljaj života uopšte, iz perspektive ugroženog ženskog principa, poljuljane anime primorane da se trgne i reaguje krajnje neočekivano. Reznacija lirske junakinje predočena je sinestetičnim audio-vizuelnim sklopom koji u svest čitaoca priziva sliku suza, teških ženskih suza, toliko snažnih da se u opštoj galami noćnog provoda čuje prasak u trenutku kada dotaknu pod:

Da li, da li, da li u galami

čuješ da mi suze već dodiruju pod...

Prizor koji bi trebalo da deluje krajnje otrežnjujuće na onoga kome je pitanje upućeno, u svojoj ozbiljnosti intenziviran je stihovima koji lirsku junakinju karakterišu kao damu od ponosa:

...ali, ali ne da ponos ovoj dami da ti priđe...

i poentiran gnomičnim iskazom:

...klizav je po suzama hod!

Kao takva, lirska junakinja odbija da prihvati inferiornost ženskog principa u savremenom svetu u kom kao dominantni figuriraju nosioci muškog principa. Ponosna poput Stankovićeve Sofke, nesalomiva poput Koštane, istrajna kao Sonja kod Dostojevskog i Tolstojeva Tatjana, naša junakinja odvažno istupa:

Noćas spremam se

samo za sebe,

*ovaj stan mi je stran
i predosadan.
Biću najlepša,
biću ničija,
mala dama na meti
muških zmija.
Jeste, ja sam ta
što sve odbija -
nijedan nije za mene...*

Primat ženskog principa ovde eskalira i na planu samozadovoljenosti mogao bi biti tumačen kao regresija u androgeno, pogotovo ako se ponovo osvrnemo na početne stihove u kojim lirska junakinja imperativno nastupa, u maniru latentne agresije. U tom slučaju bi povratak u androgeno mogao biti predestiniran već na samom početku pesme. Međutim, stihovi koji osvetljavaju lirsku junakinju na planu poljuljane tolerancije – „a gle, pala mi tolerancija, u gužvi vidim te“ - ne idu u prilog toj priči. Trenutno, ravnoteža se uspostavlja, a stihovi potvrđuju:

*...sve je top
stoji mi dobar horoskop...*

Vrtoglavi disbalans iniciraju srčani stihovi koji u čitaočevu svest dozivaju vizuelnu sliku lirske junakinje, „male Bordžije pune otrova“:

*Sestro drži me,
sestro drži me
da ne pojurim
kao luda noćas za njim!
Sestro drži me,
sestro pašću ti,
času dodaj mi da se
za nju bar ja uhvatim!*

U narodnoj tradiciji, kulturi i književnosti porodični a posebno bratsko-sestrinski odnosi uzdignuti su na najviši pijedestal. Stvaralački odnos prema narodnoj književnosti u ovoj pesmi je više nego primetan. Ako se pesma, naročito njeni završni stihovi, tumače u tradicionalnom ključu kao obred koji za cilj ima ponovno uspostavljanje ravnoteže i rađanje novog vremena, primećuje se savremena percepcija tekovina tradicije inkorporirana u stihove pesme *Galama*, koja se očituje kako na planu učesnika obreda, tako i na planu ritualnih rekvizita. Simbol čaše semantički upućuje na čin nazdravljanja, običaj koji je široko poznat i rasprostranjen u brojnim kulturama. Međutim, lirska junakinja pesme *Galama* ne nazdravlja, ne priziva napredak i blagostanje koji bi inače, u tradicionalnoj kulturi, bili očekivana projekcija kosmičkog balansa. Uspostavljanje strukture, to jest harmoničnog ustrojstva nepovratno se narušava. Primarna simbolika čaše potisnuta je i ona dobija nove dimenzije. Zamagljena perspektiva i dobrovoljna zaslepljenost lirske junakinje u alkoholisanom stanju ostavljaju čitaocu mogućnost da na otvoren kraj pesme dopiše ili nasluti stihove. Emanacija haosa predestinirana mračnom atmosferom s početka pesme ovde doživljava vrhunac. Mogućnost optimističnog konca supstituisana je objavom antistrukture.

Vizuelne i akustičke slike koje su nam ovom pesmom predočene nipošto nisu mimetičko prikazivanje objektivne stvarnosti. Naprotiv, duboko su subjektivne, lirski obojene. Unutrašnja struktura pesme u čvrstoj je vezi s jezičkim izrazom. Reči su tako povezane u rečenica da ritam koji tvore nepogrešivo prati semantiku pesničkih slika. Učestala pojava suglasnika u strofana sugerise napetost, a konstantna smena zvučnih i bezvučnih glasova tome naročito doprinose. Refren pesme je drugačije organizovan kada su glasovni sklopovi u pitanju. Drskom ehu zvučnih konsonanata u refrenu prethodi učestala pojava vokala *a* kojim je sugerisan krik i uzvik bola lirske junakinje:

A ti, da li

Da li, da li, da li u galami

Čuješ da mi suze već dodiruju pod...

Doživljaj života i samo razmišljanje o životu u ovoj pesmi nije odvojeno od konkretnih životnih oblika, već je izraženo kroz posebne životne pojave koje su u pesmi dobile poseban smisao. Čitalac (slušalac) pesme *Galama* oplemenjen je i bogatiji za novo viđenje i shvatanje konkretnih, svakodnevnih životnih pojava, osećanja i raspoloženja koja te pojave

prouzrokuju. U tome treba prepoznati misaonu suštinu ove pesme, koja predstavlja njenu unutrašnju strukturu.

Mirjana Kolarski